

TARTU WALDORFLASTEAEED TAEVASINA ÕPPEKAVA

Kinnitatud

Tartu Vaba Waldorfkooli Seltsi juhatuse koosolekul 21.02.2022

Sisukord

1.	ÕPPEKAVA ÜLDOSA.....	3
2.	ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED.....	4
2.1.	Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	4
	Õppe-ja kasvatustöö läbiviimise põhimõtted.....	4
	Õpikäsitus.....	5
3.	ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	7
3.1	Õppeaasta.....	7
3.2	Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine.....	7
3.2.1	Aastarütm	7
3.2.2	Nädalarütm.....	12
3.2.3	Päevarütm	12
3.3	Erivajadustega laps	13
3.4	Eesti keele kui teise keele õpe	13
3.5	Koostöö.....	13
3.6	Koolitus	14
4	6-7AASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL	15
4.1	Mänguoskused	15
4.2	Tunnetus- ja õpioskused.....	15
4.3	Sotsiaalsed oskused.....	16
4.4	Enesekohased oskused	16
5	VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED	17
5.1	Valdkond mina ja keskkond.....	17
5.2	Valdkond keel ja kõne.....	21
5.3	Valdkond eesti keel kui teine keel	24
5.4	Valdkond matemaatika	25
5.5	Valdkond kunst	27
5.6	Valdkond muusika	30
5.7	Valdkond liikumine.....	32
6	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI.....	35
6.1	Kolmeaastased lapsed	35
6.2	Nelja- aastased lapsed	36
6.3.	Viieaastased lapsed	38
7	LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS	41
7.1	Laste kooliküpsuse hindamine	42
8	ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	44

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

Tartu Waldorflasteaed Taevasina (edaspidi lasteaed) alustas 03.10.2015 a tegutsemist üherühmalise waldorflastehoiuna, 01.09.2017 avati ka teine rühm. Alates 01.08.2022 tegutsetakse lasteaiana, kus on 2 liitühma, ja käivad lapsed vanuses 2,5 – 7 eluaastat. Pääsusilmade rühmas on kohti 17-le lapsele ja Kullerkuppude rühmas 16-le lapsele. Kokku 33 kohta.

Lasteaia pidajaks on Tartu Vaba Waldorfkooli Selts, mis asutati 1990 aastal, põhikirjajärgselt on seltsi eesmärgiks parimate võimaluste loomine inimese arenguks waldorfpedagoogika kaudu. Lasteaia samas majas Kreutzwaldi 64, Tartu, tegutseb 1990 aastal tegevust alustanud Tartu Waldorfgümnaasium.

Käesoleva õppekava aluseks on Rudolf Steineri (1861- 1925) poolt välja töötatud inimeseõpetusele tuginev waldorfpedagoogika; Eesti Vabariigis kehtiv koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava ning teiste Eestis tegutsevate waldorfpedagoogikat rakendavate lasteaegade õppekavad.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Rudolf Steiner õpetuse järgi on esimesele seitsmele eluaastale iseloomulik esmajoones kiire kehalise arengu protsess, mille vältel toimub lapse keha siseorganite vormumine. Selles etapis on lapse kasvukeskkond suurima mõjuga, kuna väikese lapse elamused ja teadvus sõltuvad ümbritsevast reaalsusest saadud meelemuljetest. Sellest lähtuvalt on vajalik:

- luua rahulik ja turvaline keskkond, kus on aega tegutseda ja kus valitsevad kindlad rütmid;
- arendada lapse mänguuskust ning anda aega ja ruumi lapse vabale mängule, kuna selle kaudu areneb kujutlusvõime, tahe ja sotsiaalsed oskused. Just vabas mängus kujunevad õpitegevuse eeldused - süvenemisoskus, soov innustunult tegutseda, mõtlemise liikuvus ja enesekindlus;
- luua lapsele igakülgsed võimalused vabaks, spontaanseks füüsiliseks liikumiseks, sest eelkooliealisel lapsel on kõik arengusse puutuv seotud kehaga. Ka igasugune õppimine toimub lapsel eelkõige keha kaudu. Motoorne valmisolek omab suurt tähtsust lapse eneseusaldusele, sotsiaalsetele võimetele ja meelte arengule;
- lapse meelegaorganeid tuleb kaitsta. Seda arvestame nii ruumikujunduses, lastega suhtlemisel, kui ka erinevate tegevuste läbiviimisel;
- lapsele tuleb pakkuda vaikuse- ja rahuelamusi, sest sageli on laste meeled muljete ja ümbritseva müraga ülekoormatud;
- luua loomulik keskkond, mis võimaldab igapäevaste praktiliste ja vajalike toimingute läbiviimist koos täiskasvanutega nii toas kui õues, sest väikelapse põhiline õppimismeetod on jäljendamine.

Õppe- ja kasvatustöö läbiviimise põhimõtted

Esimesel seitsmel eluaastal on kasvatuses võtmesõnaks eeskuju ja jäljendamine, seega on last ümbritsevad täiskasvanud oma inimlike omaduste ja võimetega tähtsaim kasvatusvahend. Nii on pedagoogilised nõuded suunatud eelkõige kasvatajale.

Ainult täiskasvanult õpib laps elu, seepärast teevad kasvatajad kõiki eluks vajalikke tegevusi rühmas koos lastega. Nii elavad lapsed läbi maailma seaduspärasusi, kogevad põhjusi ja tagajärgi.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus on lapsekeskne, luuakse lapse vajadusi arvestav keskkond, milles on turvatunnet, hingesoojust ja rõõmsat tegutsemislusti. Lapse vaimse turvalisuse tagab kasvatajate emotsionaalne soojus ja positiivsus.

Kogu lasteaia tegevus põhineb rütmilisuse printsiibil. Igal päeval, nädalal ja aastal on siin oma kindel rütm. Korduvad tegevused annavad lapsele võimaluse kogeda äratundmisrõõmu, kindlust ja rahu, mis on esmane tingimus lapse normaalseks arenguks ja ümbritseva maailma tundmaõppimiseks. Tegevuste kordamine kujundab tahet. Kindlustunne ja usaldus tekivad kindla päevarütmiga ja järjekindla käitumise kaudu. Igas

päevas vaheldub laste vaba mäng ühiste suunatud tegevustega. Seda võib võrrelda hingelise sisse- ja väljahingamisega. Kindel põhitegevus igal päeval annab nädalarütmi. Aastapäevad, mis järgivad looduse ringkäiku ja millest lapsed pidude läbi osa saavad, annavad aastarütmi.

Ümbritseme lapsed looduslike materjalidega, sest kokkupuude ehtsa ja puhtaga äratav lapses loovuse. Nii ruumide sisustamiseks kui mänguvahenditena kasutame palju naturaalseid materjale nagu puit, vill, puuvill jne. Mänguasjad on väga väheste detailidega, et anda võimalust lapse fantaasiale ning loovusele ja võimaldada maailma tundma õppida.

Väga oluliseks peame vaba mängu, kus lapsed saavad end tõeliselt välja elada. Mängus kasutab laps kõike, mida ta oskab ja teab, siin tekib tal vajadus uute teadmiste järele. Kujuneb välja omaalgatus, tegutsemisjulgus ja keskendumisvõime.

Terves kehas on terve vaim, seepärast peab laste toit olema tervislik ja võimalikult puhas säilitusainetest. Õues käime iga ilmaga ja õuesoleku aeg on võimalikult pikk. Ka õuevahendid on füüsilist arengut ergutavad.

Peame oluliseks, et rühmas oleksid koos erivanuselised lapsed. Nii saavad väiksemad õppida suurematelt, suuremad aga võivad kogeda tunnet, mida tähendab olla vanem ja targem.

Viimasel lasteaia-aastal pöörame suuremat tähelepanu kooliküpsusele ja teeme selles osas koostööd lapsevanematega.

Lapse igakülgset arengut toetab kodu ja lasteaia hea koostöö. Nõustame vajadusel vanemaid lapse arengusse puutuvates küsimustes ja oleme oma tegevustega perekonnale avatud.

Lasteaia igapäevase töö heaks toimimiseks teevad kasvatajad koostööd. Iga nädal toimuvad kolleegiumi koosolekud, kus arutatakse igapäevaküsimusi, tehakse ülevaadet laste vaatlusest, analüüsitakse laste arengut, võetakse ühiselt vastu otsuseid ja tegeldakse pedagoogilise enesetäiendamisega.

Õpikäsitus

Rudolf Steiner on öelnud, et kui inimene saab lapsena piisavalt palju jäljendada mõtestatud tegevusi, siis võib ta end täiskasvanuna tunda oma tegevustes vaba ja iseseisvana. Seega on sobivaim viis kuni 7-aastaste laste õpetamiseks luua neile rõõmsameelne, kaasaelamist ja jäljendamist võimaldav igapäevaelu.

Väikelapse kasvatamisel tuleb silmas pidada, et tulemuslik õppimine toimub peamiselt alateadlikult, füüsilis-tahtelises plaanis. Teadvus endast ja maailmast areneb järk-järgult. Alles mõtestatud kõne tekkimine on aluseks mõtlemise arengule.

Mõistete kujunemise ja millegi õppimise protsess kulgeb väikelapsel järgnevalt:

- laps sooritab ümbrusest saadud eeskuju ja oma alateadliku tahte ajendil teo;
- tegu kutsub esile tundeid nii lapses kui ümbritsevates inimestes. Laps kordab seda tegevust mängudes, seostab tekkivad tunded endaga ja õpib neid elus kasutama;
- huvi ärkamine selle tegevuse vastu, arvamuste ja küsimuste esitamine, kujutluste ja mõistete tekkimine.

See on teadliku mõtlemise algus.

Inimese esimese seitsme eluaasta jooksul liigub kogu maailma teadvustamise ja õppimise protsess järgmises suunas: tahe - tunne - mõte. Sellises järjekorras liiguvad ka lapse teod.

Seega tuleb kõik, mida tahame kasvatuse kaudu lapse juures saavutada, tuua mõistete tasandilt tegevuse ja tunnete tasandile. Kogu õppimismaterjal tuleb anda lapsele sel ajal läbi tegutsemise, kusjuures tuleb arvestada, et tegutsemine toimuks alati lapse enese initsiatiivist. Õppimisvõime eelduseks on huvi. Kasvataja ülesanne on äratada lastes huvi võimalikult mitmekesiste tegevuste vastu ja abistada neid tegutsedes. Huvi tekib lastes aga ainult siis, kui kasvataja ise on oma tegevusest innustunud ja annab lastele matkimisväärset eeskujut.

Lasteaia tegevus on suures osas suunatud tahtekasvatusele, arvestades koolieelse arenguperioodi vajadust tegutseda ja jäljendada. Tegutsedes tekivad ja mitmekesistuvad tunded, mis kutsuvad esile mõtteid ja kui mõtted juba teadvustuvad, siis saab neid igapäevaelus teadmistena kasutada.

3. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1 Õppeaasta

Waldorflasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korralduse aluseks on õppekava. Õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles, 1. septembrist kuni 31. maini. Õppeaasta kestab 1. septembrist kuni 31. augustini.

Suvisel perioodil (va juulis, mil lasteaias on kollektiivpuhkus) on pöhirõhk mängulisel õuetegevusel. Tegevuste planeerimisel on suur osa lastel.

3.2 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel juhindutakse aastaegade vaheldumise rütmist, rahvakalendri tähtpäevadest ja kristlikest pühadest. Õppe- ja kasvatustegevus on korraldatud silmas pidades aasta-, kuu-, nädala- ja päevarütmi.

Aastaegade vaheldumise, erinevate tähtpäevade ning pühadega haakuvad kuude peateemad. Sellest lähtuvalt on valitud muinasjutud, liisu- ja rütmisalmid, sõrmemängud, laulud, tantsud, luuletused, ringmängud jne.

3.2.1 Aastarütm

Aastarütm annab kogemuse aastaegade vaheldumisest looduses ning inimeste tegevusest erinevatel aastaegadel. Ühed ja samad teemad korduvad aastast aastasse, laps aga võtab nende sisu igal vanuseastmel vastu erinevalt. Mitmeid aastaid samas rühmas käinud lapsele tulevad tuttavad ette kindlad tegevused seoses aastaegadega. Laps rõõmustab mäletamise üle ja märkab, et iga kord muutub ta tegutsedes osavamaks. Näiteks laternate tegemine meenutab Laternapidu ja et sellele järgnevad varsti Jõulud. Laps mäletab ja oskab juba laternat ise teha ning saab väiksemaid aidata. Kordused loovad olukorra, kus laps ei pea midagi ära õppima "üks kord ja alati", vaid pisut igal aastal.

Aasta kõrgpunktideks on pühad, valmistumine nendeks ja tähistamine ühise peoga. Peod annavad erilise teadlikkuse elust, kordub minevik, aga alati luuakse ka midagi uut. Kogedes pühade ootust ja ilu, kasvatab see lapses võimet tunda neid tundeid ka täiskasvanuna.

Igal peol on kolm faasi: ettevalmistus, pühitsemine ja järelkaja. Ettevalmistustes ja peo läbiviimisel juhivad täiskasvanud koostööd lastega. Järelkaja eest hoolitsevad lapsed tavaliselt ise. Kõik, mis ühe peoga seoses on toimunud, on järgmistel päevadel tugevaks inspiratsiooniallikaks laste tegevusele ja mängudele.

Aastaegade peod ja pühad tugevdavad lapse elamust ja arusaamist aasta rütmist ning nendest muutustest, mis looduses toimuvad. Sellega on seotud ka aastaegade laud, mis markeerib ja toob esile kvaliteedi, mida erinevad aastaajad esindavad. Siin luuakse väike maastik sellest, mida loodus meile erinevatel aastaegadel pakub. See võib olla huvitav puuoks, ajatatud kevadlill, kalliskivi jms., mis äratav lastes imestust, aukartust, aga ka huvi

looduse imede ees. Selline väike "aastaaegade lava" on ruumis üks rahulik punkt, mis kutsub enda juures peatuma.

Aastapühadeks ettevalmistumine ja nende tähistamine annavad meile aasta pidepunktid.

Aastaaegade peod kui aastaplaan

Waldorflasteaias tähistatakse järgmisi pühasid:

- mihkclipäev ja miikaeliaeg
- lõikustänupüha,
- mardipäev ja kadripäev, laternapidu,
- esimene advent ja adventispiraal, jõulupidu, kolmekuningapäev,
- vastlapäev,
- ülestõusmispüha,
- kooliminejate pidu/õppeaasta lõpetamine

Aastaaegade pidudega saavad lapsed läbi elada eesti rahvatraditsioone ja ka euroopa kultuuritraditsioone. See loob aluse enda tundmiseks maailma kuuluvana.

Peod ja nende ettevalmistamine annavad lastele palju sotsiaalseid kogemusi. Ühises töös koos teistega, mõnusas õhkkonnas ja mängides õpivad lapsed ja täiskasvanud üksteist tundma uutest külgedest. Lapse usaldus suureneb, laieneb pereringist väljapoole ning nad saavad end tunda kui tähtsat osa tervikust.

Mihkclipäev ja miikaeliaeg

Mihkclipäeval oleme tänulikud Emakesele Maale selle eest, mis ta meile on andnud.

Miikaeliaeg on julguse ja tahte kasvatamise aeg. Miikael on valguse ingel. Selle aja teemaks on võitlus hea ja kurja, valguse ja pimeduse vahel. Seda vahendatakse läbi legendi, kus vapper rüütel võitleb lohega ja päästab printsessi. Iseloomuomadusteks, millele tähelepanu pööratakse, on julgus, tahejõud, rüütellikkus. Miikaeliajal lauldavad laulud ja salmid on jõulisemad, kajastades neid meeleolusid.

Võib teha väikseid dramatiseeringuid, kus lapsed on rüütli, printsessi rollides.

Tähtis on see, et lapsed kogeavad julgust, jõudu täiskasvanus, ka tema hääles. See on oluline lapse kasvamisel.

Lõikustänupüha

Lõikustänupüha peame oktoobris. Eelneb viljalõikus meie õueala põllulapilt, viljapeadest viljaterade väljatoksimine, terade käsiveskis jahuks jahvatamine ja lõikustänupüha tähistamisel, sellest leiva küpsetamine. Lastel on oluline mõista, et nad on osalised protsessis. Vajalik on ettekujutus, kuidas toit saadakse ja kui palju tööd selleks kõigeiks teha tuleb. Meeleoluks on rõõm tööst aias, põllul, mis meile hea saagi kindlustas ja tänutunne toidu eest. Õpime ka selle pühaga seotud laule, näpu- ja käemänge, ringmänge.

Mardipäev ja kadripäev, laternapidu

Meie lasteaias tähistatakse mardipäeva ja kadripäeva vastavate ringmängude ja lauludega. Püha Martini päeva tähistatakse Laternapeoga. Selle peo traditsioon tuleb euroopa

kultuuripärandist. Peo aluseks on legend Pühast Martinist, kes pimedal ja külmal sügisõhtul andis kerjusele poole oma mantlist. Iseloomuomadusteks, mida sel ajal rõhutatakse, on heasüdamlikkus, abivalmidus ja halastus. Lapsed valmistavad paberist laternad. Sügisõhtul koos vanematega süüdatakse tuli oma laternas ja südames pimeduse peletuseks. Õues tehakse jalutuskäik laternalgel, lauldakse, süüakse päeval küpsetatud päikese-, kuu- ja tähekujulisi küpsetisi ning juuakse sooja jooki.

Advendiaeg ja adventispiraal

Jõuluaja algust tähistatakse adventi spiraaliga. Rühmaruumi põrandale on kuuseokstest laotud spiraal. Lapsed tulevad koos vanematega ruumi, kus spiraali keskel põleb üks küünal. On väga vaikne. Kõlab vaikne muusika. Lapsed saavad punase õuna, milles on küünal ja kõnnivad ükshaaval vaikselt spiraali sisse, kus süütavad suurest küünlast oma esimese jõuluvalguse. Kui kõik on oma küünlad süüdanud, särab ruum valgusest, lauldakse viimane laul ja kõik lahkuvad vaikuses. Sellest peost jääb südamesse soe jälg vaikusest, valgusest ja laulust. Peo sihiks on äratada hardust ning tekitada jõuluootust.

Jõulupidu

Peale adventispiraali jätkuvad jõuluettevalmistused. Rõõm ja ootus äratatakse läbi Maria lugude, mängitakse jõulumänge, lauldakse jõululaule. Aastaaegade lauale seatakse adventiajal üles jõulumüsteerium. Tehakse kuusekaunistusi, küpsetatakse piparkooke jne.

Jõulupeol on tähtis soojus, armastus ja koosolemine. Õhtusel peol etendatakse jõulumängu, lauldakse, tantsitakse. Koos vanematega kaetakse pidulaud ja rõõmustatakse saabuvate jõulupühade üle.

Kolmekuningapäev

Kui lapsed uuel aastal lasteaeda tulevad, on sõime juures kolm Hommikumaa Kuningat.

Kolmekuningapäeval mängitakse kolmekuninga ringmängu. Lõpeb jõluaeg. Soojus ja armastus, mis sel ajal sündis, täitku nüüd meie päevi uuel aastal.

Vastlapäev

Tore on tähistada vastlapäeva liulaskmise, vurri valmistamise, hernesupi ja omaküpsetatud vastlakuklite söömisega. Lapsed on täis tegutsemislusti. See ongi meeolelu varakevades, kus talve selgroog on murtud.

Ülestõusmispühad

Kevadine looduse ärkamine, muutumine ja uue elu tärkamine, kasvamine on meeolelud, mida saab seemneid külvates läbi elada. Suurpuhastus annab värskust lasteaedu, esimesed kevadlilled rõõmustavad südant, mulda pandud seemnest kasvab taim - kas see pole ime! Tähelepanu keskmes on avastamisrõõm. Loomulikult eelneb peole, kus otsitakse üllatust loodusest, tubade kaunistamine, värviliste munade otsimine ja leidmine, jne. Laulud, lood ja tantsud on kõik kevade meeolelust.

Kooliminejate pidu / õppeaasta lõpetamine

Sellel peol saavad suuremad lapsed esineda ja oma oskusi proovile panna, neile on pööratud peatähelepanu. Kooliminejad saavad kätte isepõimitud kotid koos tarkusekiviga, pähe omavalmistatud kuldkroonid, lauale särama isevalmistatud vahaküünla koos omatehtud vahast küünlaalusega. Veel valmistavad kooliminejad rühmale omatehtud tordi.

Lastevanemate õhtul kaunistab iga lapsevanem oma lapsele aastatööde mapi, mille laps kooliminejate peol kätte saab. Laulame ja mängime koos sõpradega enne vaheajale minekut.

Tegevused erinevatel aastaegadel annavad igaks päevaks toimetused, teemad lauludeks ja lugudeks.

Sügis

- Aiatööd, saagi koristamine, hoidiste valmistamine
- Metsaannid
- Viljapeks, jahu jahvatamine
- Loodusest mänguks kastanite, tammetõrude jne. korjamine
- Sügisesed tööd aias, kaevamine, riisumine
- Lillesibulate mulda panemine
- Laternapeo ettevalmistused, laternate valmistamine, lavastuse ettevalmistamine
- Puutöö

Talv

- Mänguasjade valmistamine
- Villatööd, õmblemine
- Loomade, lindude toitmine talvel
- Suurpuhastus
- Ettevalmistused jõulupeoks, piparkookide ja kuusekaunistuste jms. tegemine
- Mesilasvahast küünalde meisterdamine
- Kelgutamine

Kevad

- Suurpuhastus
- Ülestõusmispühadeks valmistumine, kaunistused
- Vilja külvamine ja kasvatamine
- Aiatööd, riisumine

Suvi

- Aiatööd, taimede istutamine, lille- ja põllupeenra hooldamine
- Mänguasjade kokkupakkimine
- Ettevalmistused kooliminejate peoks

Õppe- ja kasvatustöö planeerimine toimub ühe õppeaasta raames. Järgnevalt on välja toodud aasta plaan.

Õppe- ja kasvatustegevuse kava

August:

Vaheajalt tulles õpime tundma hilissuve läbi muinasjuttude, näpu- ja käemängude, laulude, salmide, ring- ja laulumängude.

September

Algab ettevalmistus miiklipäevaks. Miikaeli ajal loeme aiasaadustest luuletusi, mängime temaatilisi ringmänge, laulame ja kuulame/lavastame muinasjuttu.

Lasteaias tähistatakse ka rühmade sünnipäevi.

Oktoober

Ettevalmistus lõikustänupühaks läbi laulude, salmide, ringmängude ja käemängude ning temaatilise muinasjutu ja sügisandide näituse.

November

Selles kuus on mitu tähtpäeva, mida me tähistame – mardi -, kadripäev ja laternapidu. Loome oma pildi nendest läbi laulude, salmide, ring- ja laulumängude . Ei puudu ka muinasjutt. Valmistume advendilaadaks.

Detsember

Toimub advendi – ehk ootusaja ettevalmistus läbi laulude. Sellele järgneb jõulupidu, kus toome tuppkuuse, valmistame kuuseehed ja kaunistame nendega kuusepuu, etendame jõulumängu, küpsetame piparkooke, valmistame jõululaadaks.

Jaanuar

Kolmekuningapäeva tähistamine – mängime kolmekuninga ringmängu, laulame, tantsime.

Veebruar

Valmistame küünlapäevaks mesilasvahast küünlaid, sõbrapäevaks õpime laule ja ringmänge, kodumaa sünnipäevaks on meil samuti kavast temaatilised laulud, salmid ja ringmäng.

„Tulid vastlad, tulid vastlad, jalas lumehärmas pastlad ...” - vastlalaulud, vurride tegemine nii kondist kui nõöpidest, vastlakuklite küpsetamine. Vastlapäeval laseme vastlaliugu, sööme hernesupp ja vastlakukleid.

Märts

Seemnete külvamine ja taimede ettekasvatamine, taime kasvu jälgimine, kastmine jne. Muinasjutud, laulud, ringmängud - kasvamisest, tärkamisest. Ülestõusmispühade ettevalmistus.

Aprill

Ülestõusmispühade ettevalmistus – värviliste munade otsimine-leidmine, ülestõusmispühade muinasjutt, laulud, ringmängud.

Mai / Juuni

Kooliminejate- ja õppeaasta lõpetamise peo ettevalmistus - laulude, tantsude, salmide, näpümängude, käemängude, ringmängude ja muinasjutu läbi.

3.2.2 Nädalarütm

Igal nädalapäeval on kindel tegevus, sellest kujuneb nädalarütm. Ajaarvamine päevade kaupa saab võimalikuks, kui neid tegevusi korratakse aasta aega samadel päevadel. Hea on koostada menüü nii, et igal nädalapäeval on kindel toit. Siis õpivad lapsed ka "kõhuga" nädalapäevi tundma. Tegevused nädalapäevadel esmaspäev – maalimine; teisipäev – liikumine; kolmapäev – matkamine; neljapäev – mesilasvahast voolimine; reede - küpsetamine

Maalimine aitab lastel välja elada nädalalõpu sündmusi ja sisse elada tuttavasse lasteaia ellu. Värvitakse Stockmari vesivärvidega niiskele paberile, kasutatakse kolme põhivärvi - punast, kollast ja sinist. Lapsed maalivad ilma etteantud teemata, lihtsalt tuntakse rõõmu värvide liikumisest ja kokkusulamisest, avastatakse uusi toone jne.

Maalimine puudutab meie hingekeeli, tasakaalustab emotsioone. Tähtis on protsess.

Liikumine sisaldab eurütmilisi elemente.

Matk lasteaia kaugemale avardab silmaringi, õpetab orienteerumist, arendab võimet sihipäraselt liikuda. Samuti on vaja harjutada matkaks püsivust ja teistega arvestamist.

Voolimine ja meisterdamine on lisaks loovuse ja tegutsemislusti ergutajatena väga head peenmotoorika arendajad. Lisaks toidavad need tegevused fantaasiat ja annavad loomisrõõmu. Voolitakse mesilasvahast ning meisterdatakse enamasti looduslikust materjalist vastavalt aastaegadele. Samuti saab pidude ettevalmistamisel teha erinevaid papi ja paberitöid vastavalt vajadusele ja fantaasiale. Meisterdada saab ka lõngast, tekstiilist, villast.

Küpsetamine algab ühiselt taigna valmistamisega. Siis päsitakse ja küpsetatakse saiakesi, mis hiljem magustoiduks ära süüakse ja üks kostiks ka koju viiakse.

3.2.3 Päevarütm

Lasteaia päevarütm järgib laste kogu olemuse avardumise ja kokkutõmbumise rütmilisust, mida saab võrrelda inimese sisse- ja väljahingamisega. Laste sisemisest aktiivsusest tekkinud vaba mäng vaheldub kasvataja poolt algatatud ühistegevustega

nagu hommikuring, laulumängud, muinasjutu jutustamine, maalimine jne. Ühistegevusi võib võrdsustada sissehingamisega ning vaba mängu väljahingamisega, kusjuures ühistegevused on sisutihedad, aga ei ole ajaliselt pikad. Et kujuneks välja kindel rütm, tuleb samu tegevusi korrata iga päev samas järjekorras. Nii kogeb laps äratundmisrõõmu ja rahu, mis on esimene tingimus lapse arenguks.

Päevakava

7.45–8.45 kogunemine, vaba mäng, individuaalne tegevus

8.45–9.15 hommikusöök

9.15–10.00 päeva tegevus, vaba mäng, individuaalne tegevus

10.15–10.35 hommikuring

10.45–12.00 õueaeg

12.30–13.00 lõunasöök

13.15–14.50 muinasjutt, puhkeaeg

14.50–15.30 ärkamine, vaba mäng

15.30–16.00 õhtuode

16.15–17.45 vaba mäng toas või õues, individuaalne tegevus

17.45–18.00 kojuminek

Päevakavas on üleminekul ühelt tegevuselt teisele lühiajalised lapsed koondavad elemendid - tavaliselt laul, ringmäng, sõrmemäng - et laste tähelepanu koondada ja üheskoos uut tegevust alustada. Hommikuringis ja muinasjuturingis on laulude, salmide teemad aastaajale vastavad, kirjeldavad inimeste ja loomade, lindude tegutsemist. Ühte ja sama muinasjuttu jutustatakse terve kuu aja jooksul.

3.3 Erivajadustega laps

Erivajadustega lapse toetamine on pedagoogide ühine töö. Vajadusel tehakse koostööd eripedagoogi jt. spetsialistidega ning lastevanematega. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte erivajadusega lapse arengust, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

3.4 Eesti keele kui teise keele õpe

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe lõimitud tegevuste kaudu

3.5 Koostöö

Kodu ja lasteasutuse koostöö vormiks on perevestlus, vanemate õhtud, ühised peod ja talgud ning arenguveestlused vähemalt üks kord aastas, individuaalsed vestlused vajadusel. Oluline on lastevanemate koolitamine, seda teeme me koostöös Tartu Waldorfpedagoogilise Seminariga.

Lapsevanemate õhtutel teeme lastele sünnipäevakingid, kaunistame mappe ja valmistame jõulukotti mingi üllatuse, loeme waldorfpedagoogilist kirjandust, tutvustame vanematele lasteaia igapäevatööd, arutame ja peame plaani laste elu-olu paremaks muutmise osas. Lapsevanemal on võimalus kasvatajatega vestelda iga päev ning lastevanemate õhtutel, mis toimuvad kolm korda aastas. Samuti individuaalsetel vestlustel ehk arenguveestlustel, mis on eelnevalt kokkulepitud. Tagasisidet koostöö sujumiseks lapsevanematega saadakse ühistes vestlustes.

Peale vastastikku huvipakkuvate vestluste igapäeva kogemustest ja vaatluse baasil tehtud tähelepanekutest, arutatakse lastevanemate õhtutel üldiste teemade läbi lapse vaimse, hingelise ja kehalise arengu küsimused ning tutvustatakse õppe- ja kasvatustegevuse korraldust.

Samuti planeeritakse õueala korrastamist ja väljaehitamist.

Õppe- ja kasvatustöö kavandamine ja korraldamine toimub meeskonna tööna, mille eesmärgiks on saavutada hea koostöö, töö kvaliteedi hoidmine ja tõstmine. Töö kvaliteedi tõstmise võimalused: koolitused, info levik ja jagamine, turvalisuse tagamine

Oluline on:

- Lastevanemate teadlikkuse tõstmine waldorfpedagoogilistest vaadetest;
- lastele kodusarnase keskkonna loomine;
- võimaluste pakkumine erivanuseliste laste omavaheliseks sotsiaalseks suhtlemiseks nii mängus kui töötegevustes.

Selle eelduseks on lasteaia töötajate loominguine, arukas, läbimõeldud ja sõbralik koostöö.

3.6 Koolitus

Lasteaia õpetaja enesetäiendus on väga oluline. Kolleegiumi koosolekutel loetakse ja arutakse pedagoogilisi tekste. Täiendõppe võimalustena on nii Tartu Ülikooli Täiendõppekeskuse, kui ka Tartu Waldorfpedagoogilise Seminari poolt korraldatud koolitusi, kus sageli on lektoriteks ka välisriigi esindajad.

4 6-7AASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL

4.1 Mänguoskused

Lasteaias lähtutakse põhimõttest: mida rohkem on lapsel eelkoolieas võimalus areneda vabas fantaasiarikkas mängus, seda toetavas päeva-, nädala- ja aastarütmis ning kogeda mõtestatud tegevusi, seda tublim ja võimekam on ta edaspidi koolis teadmiste ja oskuste omandamisel. Seetõttu ongi põhitähelepanu suunatud lapse mänguoskuste arengule, ja seda eriti lapse vabas mängus. Võimaldame lastele vabaks mänguks palju aega, kuna just vabas mängus õpib laps oma ümbruse kogemise kaudu tundma maailma ja ka iseennast.

On väga tähtis, et last ümbritsev keskkond, mänguasjad ja täiskasvanute tegevus innustaksid last vabas mängus tegutsema ja tegelikkust jäljendama talle sobival moel. Nii saavad lapses kujuneda huvi ümbruse vastu (laps kogeb ja muudab seda, proovib läbi erinevaid esemeid ja materjale, tegevusi ja käitumisi), kujutlusvõime, loovus, mõtlemine, tahe, süvenemisoskus, enesekindlus, julge tegutsemine ja sotsiaalsed oskused, millised on aluseks lapse edukale toimetulekule koolis ja edasises elus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) tunneb mängust rõõmu ja on suuteline mängule keskenduma;
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- 3) algatab erinevaid mängu- ja arendab mängude sisu;
- 4) täidab mängus erinevaid rolle;
- 5) järgib mänguregleid ja suudab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

4.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Selleks, et lapse loov mõtlemine saaks vabalt välja areneda, võimaldatakse lastele lasteaias lisaks vabale mängule palju aega ka vabaks kujutavaks tegevuseks ja käsitööks, muinasjuttude kuulamiseks ning osavõtmiseks praktilistest tegevustest, mis arendavad muu hulgas ka loogilist mõtlemist.

Õpioskuste all mõistame lapse huvi õppimise vastu, soovi omandada uusi teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada ümbritseva maailma nähtusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg);
- 2) saab kuuldust aru ja reageerib sellele vastavalt;
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma;

- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused üldjuhul lõpuni;
- 5) tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi ja katsetada;
- 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

4.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistame lapse oskust suhelda teiste laste ja täiskasvanutega, iseseisvust ja enesega toimetuleku oskusi, lapse kõlbelist ja eetilist arengut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 2) tahab ja oskab suhelda – tunneb huvi teiste vastu;
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 5) loob sõprussuhteid;
- 6) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 7) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 8) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 9) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 10) selgitab oma seisukohti.

4.4 Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistame lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone ning juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ja neid sobival viisil väljendada;
- 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- 3) oskab erinevates olukordades sobival viisil käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 4) algatab mängu ja tegevusi;
- 5) tegutseb iseseisvalt;
- 6) saab hakkama eneseteenindamisega;
- 7) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ja tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

5 VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, vaatlemine, uurimine, loendamine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid ja sisu ning laste arengu eeldatavad tulemused lähtuvalt waldorfpedagoogika põhimõtetest on valdkonniti järgmised:

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) eesti keel kui teine keel;
- 4) matemaatika;
- 5) kunst;
- 6) muusika;
- 7) liikumine.

5.1 Valdkond mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid:

Laps:

- märkab nähtusi ja muutusi looduses ning esitab küsimusi märgatu kohta;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja säästvat mõtteviisi;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ning teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab Eesti rahvakultuurile omaseid traditsioone, teab, et on olemas erinevad kombed ja traditsioonid.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- 1) Looduskeskkond: taime- ja loomariik, muutumised looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele.
- 2) Tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, transport, jäätmed.
- 3) Sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, elukutsed, töö, kodumaa, teised maad ja rahvad, tähtpäevad, pühad, kombed, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid, suhtumine erinevustesse.
- 4) Tervis ja ohutus: tervise väärtustamine, hügieen, hammaste tervis, tervislik toitumine, inimkeha, ohutus ja turvalisus.

- 5) Liiklus ja turvalisus: jalakäija ohutu liiklemine, tänava ületamine, ülekäigukoht, valgusfoor, sõidukid, liiklusmärgid, turvavarustus.

Looduskeskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- äratada huvi ümbritseva maailma vastu;
- tutvustada lapsele tema kodukoha loodust;
- õpetada tajuma elusorganismide ja keskkonna vahelisi suhteid ja seoseid ning tunnetama ennast osana loodusest;
- arendada lastes elu mõistmist, luua loogilisi seoseid ja äratada seeläbi mõtlemist;
- arendada lastes ökoloogilist mõtteviisi, kujundada säästlikku suhtumist loodusesse ning oskust hinnata inimtegevuse mõju ümbritsevale keskkonnale.

Tehiskeskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- tutvustada lastele ümbritsevat tehiskeskkonda (ehitisi, kodutehnikat, transpordivahendeid);
- tutvustada lastele jäätmekäitlust.

Sotsiaalne keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- aidata lastel orienteeruda endas ja enda ümber;
- väärtustada rahvakalendri tähtpäevi nende tähistamise läbi;
- tutvustada lastele võimalikult palju töötegevusi, tehes neid rühmas koos lastega;
- tutvustada lastele erinevaid elukutseid;
- õpetada lapsi tundma oma õigusi ja kohustusi, et nad võiksid end tunda täisväärtuslike ühiskonnaliikmetena.

Tervis ja ohutus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- arendada positiivset suhtumist oma tervisesse;
- anda lastele teadmisi tervisest ja õigest tervisekäitumisest;
- propageerida tervislikke eluviise.

Liiklus ja turvalisus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- õpetada lapsi orienteeruma liikluses;
- õpetada lapsi pöörama tähelepanu liikluses varitsevatele ohtudele.

Õpetaja ja laste ühistegevused:

- Toiduvalmistamine: aed- ja puuvilja puhastamine, tükeldamine, riivimine, salatitesegamine ja jaotamine; taigna valmistamine, saiakeste küpsetamine.
- Viljatööd: viljapeks, erinevate teraviljade terade puhastamine ja jahvatamine, leiva küpsetamine.
- Koristamine: pühkimine, pesemine, tolmuvõtmine, akende pesu, suurpuhastus. Villatööd: villa kraasimine, värvilisest villast mänguasjade ja piltide viltimine.
- Lõngatööd: lõnga pesemine, värvimine, korrutamine, lõngast mänguasjade ja nukuriiete kudumine ja heegeldamine.
- Tekstiilitööd: mänguasjade ja nukuriiete õmblemine ja parandamine, kaltsuvaipade põimimine.
- Puutöö: okste saagimine, koorimine, puuklotside lihvimine, lihtsate mänguasjade valmistamine.
- Mänguasjade parandamine.
- Kevadised aiatööd: riisumine, kaevamine, seemnete külvamine, taimede ettekasvatamine ja istutamine, kastmine jne.
- Sügised aiatööd: lehtede riisumine, saagikoristus, seemnete korjamine, kaevamine.
- Toalilled eest hoolitsemine.
- Loomade eest hoolitsemine: talvel lindude söögimaja korrashoidmine, metsloomadele toidu viimine metsa või parki.
- Õpetaja ja laste omavaheline suhtlemine.
- Eneseteenindamine.
- Õppekäigud lasteaiast välja koos liiklemisega tänaval.

Nõuded õpetajale:

- huvitada lasteaias võimalikult paljude protsessilaadsete tegevuste läbiviimisest koos lastega;
- oma huviga innustada lapsi koos täiskasvanutega kaasa tegutsema;
- olla oma tegutsemise ja käitumisega lapsele matkimisväärses eeskujus.

Suhtumine inimestesse, julgus suhelda ja suhtlemisoskus kujunevad lapses täiskasvanu eeskuju toel. Eelarvamustevaba, avatud, lootusrikas ja tähelepanelik pedagoogi suhtumine igasse lapsesse ja vanemasse loob rühmas sõbraliku ja eeskuju andva õhkkonna.

Elukeskkonda meie ümber saab vahendada ainult praktiliselt. Seepärast viib õpetaja rühmas võimalikult palju töötegevusi läbi koos lastega. Kindlasti tuleb abi saamiseks ja koostöök pöörduda ka lapsevanemate poole, korraldada väljasõite jne.

Looduse ringkäigu vaatlemine ja aastaegadele vastavate tööde tegemine õues viib meid loodusele lähemale, õpetab märkama ja hoidma elu meie ümber. Oluline on meeles pidada, et ka lapse suhtumine loodusesse kujuneb teisi inimesi matkides.

Eneseteenindamine – riidessepanek, mänguasjade korrashoidmine, enda järelt koristamine, kätepesu, lauakombed jne kuuluvad lasteaias lapse igapäevaste tegevuste hulka, mis pidevalt harjutades kujunevad headeks harjumusteks kogu eluks. Seejuures on oluline ka abivajajaid märgata ja abistada.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) oskab osutada oma kehaosadele (pea, käed, jalad jne.)
- 2) oskab pesta käsi ja nägu;
- 3) tahab liikuda, turnida ja igati ennast proovile panna.

3-4 aastane laps:

- 1) oskab nimetada oma kehaosaid;
- 2) tunneb rõõmu liikumisest;
- 3) oskab pidada puhtust (WC kasutamine);
- 4) teab, et enne sööki ja pärast WC kasutamist on vaja pesta käsi;
- 5) suhtub täiskasvanu eeskujul hoidvalt loodusesse;
- 6) viskab oma prügi prügikasti;
- 7) oskab vajadusel rivis käia.

4-5 aastane laps:

- 1) oskab öelda oma nime, vanuse ja soo;
- 2) oskab kirjeldada oma perekonda;
- 3) oskab nimetada oma kehaosi ja miks neid vaja on;
- 4) aitab meelsasti täiskasvanut igapäevatöodes;
- 5) teab, miks on vaja visata prügi prügikasti;
- 6) aitab meelsasti kaasa aiatöödel (lehtede riisumine ja äravedu, prahi korjamine jne.);
- 7) teab, et õnnetuse korral tuleb täiskasvanult abi paluda;
- 8) tahab täiskasvanu eeskujul kanda helkurit ja teab, miks seda vaja on;
- 9) teab, et kõnnitee on jalakäijate jaoks, sõidutee autode jaoks.

5-6 aastane laps:

- 1) oskab öelda oma täisnime, vanuse, vanemate nimed;
- 2) nimetab oma kodu asukoha (linn, tänav);
- 3) teab oma , võõra ja ühise tähendust;
- 4) mõistab mängu- ja töökoha koristamise vajadust;
- 5) teab üldtuntud viisakusreegleid ja täidab neid täiskasvanu eeskujul meelsasti;
- 6) oskab ja julgeb väljendada oma tundeid;
- 7) tuleb iseseisvalt toime eneseteenindamisega;
- 8) oskab hoida puhtust looduses;

- 9) teab, kuidas sõiduteed ületada (ülekäigurajal ja fooriga);
- 10) oskab liigelda lastegrupis täiskasvanu juhendamisel;
- 11) teab helkuri ja kiivri vajalikkust liikluses.

6-7aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevusest, kui selles osalemine on teda ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga õuealal sõita.

5.2 Valdkond keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) omandab grammatiliselt õige ja sõnavararikka eesti keele;
- 3) on võimeline vestlust algatama, julgelt suhtlema ja kuulama.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine, kuulamine;
- 3) ettevalmistus lugemiseks-kirjutamiseks, muinasjutud, lastekirjandus.

Lasteaias arendame laste kõnet lõimituna paljudes tegevustes: vestlustes, jutustamisel, lavastustes, laulmisel, esinemisel, muinasjuttude kuulamisel, maalimisel, voolimisel, matkadel, olmetoimingutes, mängudes jm. Kõigis neis tegevustes arenevad laste keeletunnetus ja keelekasutus, rikastub sõnavara ning lisaks omandavad lapsed ka mitmesuguseid teadmisi ja oskusi.

Lapse keel ja kõne kujunevad ning arenevad ainult täiskasvanud inimeste kõne eeskujul. Seetõttu on keele omandamisel lastele erilise tähtsusega vahetu isiklik kontakt täiskasvanuga. Neid kahte tõsiasja silmas pidades korraldab lasteaiadõpetaja oma tööd lastega.

Nõuded õpetajale:

- olla eesti keele kõnelemisel lapsele eeskujuks veatu häälduse, õigete grammatiliste vormide ja lauseehituse kasutamisel ning sõnavara rikastamisel;
- kõne olgu rahulik ja hästi arusaadav, et lapsed saaksid end sellega siduda;
- lapsega rääkides tuleb temale pühenduda, teda osavõtlikult kuulata ja vastata kenasti lõpetatud lausetega;
- vältida tuleb üle rühma kõlavaid üldisi korraldusi;
- julgustada last väljendama oma tundeid ja mõtteid kõnes;
- kujundada lapses valmidust tulla toime igapäevasuhtluse algatajana, kuulajana, kaasvestlejana;
- muinasjutud, jutud, luuletused, laulud, lavastuste tekstid, liisusalmid jne olgu eakohased, kujutlusjõude äratavad ja keeleliselt kõrgel tasemel, vältides keele lihtsustamist;
- oma kõne arendamiseks on õpetajal soovitatav tegeleda kõnekujundusega.

Muinasjuttudel ja juttudel on kindel koht igas päevas. Need ehtsad rahvamuinasjutud, mida me lastele jutustame elavas sõnas, räägivad piltide kaudu muundumisest, äranõidumisest ja pääsemisest. Neis on kogu inimeseksolemise saladus ja elukäik. Mis on inimlik moraaliõpetus ilma moraali lugemata? See on toit lapse hingele oma sügavas tõepärasuses. Muinasjuttude valikul lähtume laste eest ja aastaajast (näiteks sügisel “Möldri tütar”, talvel “Tähetüdruk”, “Emand Holle”; kevadel “Lumivalgeke”, suvel “Punamütsike”). Me kordame üht muinasjuttu vähemalt ühe kuni kahe nädala vältel, sest mida kauem me üht ja sama muinasjuttu jutustame, seda kauem ja sügavamalt saavad lapsed sellesse sisse elada. Jutustatakse elavalt, rahulikult hääletoonil, ilma dramatiseerimata. Elu kulgeb ja kõik sünnib muinasjutus just nii nagu peab. Sõna-sõnalt samamoodi jutustatud jutt rikastab lapse hingeelu kujutuspiltidega ja annab inspiratsiooni mängudeks; kordused loovad lapses turvatunde, annavad mälule võimaluse ärgata ning õpetavad õigeid keelelisi vorme. Jutte esitatakse lastele peast jutustades, kuna jutustamine mõjub lapse kõnearendusele soodsamalt kui ettelugemine või kuulamine helikandjalt.

Salmid, liisusalmid ja lastelaulud on lasteaias igapäevases kasutuses hommikuringis, laste ühistegevuste alustamisel, mängudes jne, mõjudes samuti kõnet arendavalt – eriti kui lapsed ise need oma mängudesse võtavad, kuna need mõjuvad rütmiliselt ja pakuvad rõõmu. Salmides toimib kõnet arendavalt rütmiline liikumine. Salmide ja laulude kõnetarendav toime saab avalduda mitme nädala vältel igapäevase kordamise tulemusena.

Kuna kõne on seotud liigutuste ja žestidega, arendavad kõnet ka kõik liikumis-, tasakaalu- ja osavusharjutused, sõrmemängud, värsside lugemine koos liigutustega ja eriti näitemängud ning nukulavastused. Seejuures on eriti oluline tegeleda laste peenmotoorika arendamisega.

Sõnavara rikastamiseks on vajalik esmajoones rikas igapäevakeel. Hea on esitada kunstiliselt kõrgel tasemel jutte ja värse, säilitades nende keele algupärase ilu. Teine viis sõnavara laiendamiseks on teha rühmas võimalikult mitmekesiseid tegevusi, näidata esemeid, uurida loodust, erinevaid nähtusi jne. Neid nimetades ja kirjeldades saavad lapsed uusi sõnu juurde.

Hääldamise arengule on head kõik rütmilised salmid, keele-, huule- ja häälikumängud ning hüpitussalvid. Me ergutame lapsi harjutusi matkima ja neist aktiivselt osa võtma.

Eneseväljendus areneb kõige paremini laste omavahelistes mängudes ja lavastustes. Oluline on, et õpetaja vestleks lastega ka individuaalselt ja ergutaks neid oma juhtumitest rääkima. Õpetaja ülesanne on välja selgitada lapsed, kes vajavad keele ja kõne arendamisel lisatähelepanu ning nendega siis vastavalt vajadusele koos tegutseda. Samuti on hea, kui õpetaja aeg-ajalt kirjeldab oma tegevusi kõnes.

Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks toimub kõikide eelharjutuste abil, milleks on sõna-, hääliku- ja silbitamismängud, lugemine žestidega, näitemängud ja nukulavastused. Joonistamine, maalimine, voolimine, käsitöö jmt arendavad käte ja sõrmede osavust. Kuulamismängud arendavad oskust kuulata ja süveneda.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute
- 2) sõnadega;
- 3) kasutab 1-2 sõnalisi lauseid;
- 4) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, osutab ja nimetab tuttavaid objekte.

3-4 aastane laps:

- 1) näitab ja nimetab objekte;
- 2) kuulab ja saab aru lühikesest jutukesest;
- 3) räägib vähemalt 3-sõnaliste lausetega;
- 4) esitab peast mõningaid luuletusi ja laule.

4-5 aastane laps:

- 1) kirjeldab pildil või mujal nähtut ja nimetab olulisi detaile;
- 2) kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid;
- 3) kuulab huviga muinasjutte, jutustusi ja lavastusi;
- 4) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid.

5-6 aastane laps:

- 1) kasutab kõnes õigeid grammatika vorme ja liitlauseid;
- 2) nimetab kuuldud jutust tähtsamad seigad;
- 3) jutustab kogetud sündmustest;
- 4) kasutab ruumi- ja ajamõisteid.

6-7aastane laps:

- 1) tuleb toime suhtlemisel nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega, arvestades kaassuhtleja ja suhtlemispaigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;

- 4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara;
- 8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

5.3 Valdkond eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Nõuded õpetajatele

- õpetaja räägib ise veatut, rikkaliku sõnavaraga ja väga hea hääldusega eesti keelt, sest lapse peamine õppimismeetod on jäljendamine;
- kõne peab olema aeglane, selge ja hästi arusaadav;
- õpetaja pöörab suurt tähelepanu meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, rütmi jt. vahendeid. Lapsi ergutatakse harjutusi matkima ja neist aktiivselt osa võtma,
- õpetaja teeb koos lastega võimalikult mitmekesiseid tegevusi rühmas, näitab esemeid erinevaid nähtusi jne. Neid nimetades ja kirjeldades laiendavad lapsed oma eesti keele sõnavara;
- õpetaja algatab vestlusi loob olukordi suhtlemisel, et laps saaks õpitavat keelt aktiivselt kasutada ja kinnistada õpitut. Õpitut korratakse ka erinevates tegevustes nagu liikumine, laulmine, käeline tegevus jne.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

3-4 aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja püüab neid ise kasutada;
- 2) mõistab lihtsamaid eestikeelseid korraldusi.

4-5 aastane laps:

- 1) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist, mõistab lihtsamaid väljendeid;
- 2) kasutab õpitud viisakusväljendeid;
- 3) teab peast eestikeelset laulu või luuletust.

5-6 aastane laps:

- 1) kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks;
- 2) oskab koostada lihtsamaid lauseid;
- 3) oskab peast eestikeelseid laule, luuletusi, liisusalme.

6-7 aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab kuulnud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldustest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ja vastab sellele omandatud sõnavara kasutades;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;

5.4 Valdkond matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) omab kujutlusi arvudest, suurustest, mahtudest, kujunditest;
- 2) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 3) orienteerub ruumis;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) on võimeline looma sisemisi aktiivseid kujutluspilte;
- 6) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 7) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 8) mõistab mõõtmistegevust;
- 9) eristab geomeetrilisi kujundeid;
- 10) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Matemaatika aluseks on lapse võime luua elavaid kujutluspilte arvude suurusest, nende suhetest, kujunditest jne ning viia need kujutluspildid omavahel seosesse.

Seega tuleb eelkoolieas hoolitseda loogilise mõtlemise arendamine eest, millele saab koolieas üles ehitada koolimatemaatika.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- 1) hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) orienteerumine ajas ja ruumis;
- 4) loogiline mõtlemine ja mõtlemise liikuvus;

5) geomeetrilised kujundid.

Nõuded õpetajale:

- sisustada rühma mängutuba mänguasjadega ja viia rühmas läbi tegevusi, mis ergutavad laste kujutlusjõude;
- tegeleda koos lastega praktiliste tegevustega, kus on vaja loendamist, mõõtmist, kaalumist, võrdlemist, järjestamist jne;
- hoolitseda laste mitmekesiste liikumisvõimaluste eest;
- kasutada kõnes ja praktilises elus teadlikult matemaatilisi termineid ja tegevusi, nagu liitmine, lahutamine, kujundite nimetused, võrdlemine, järjestamine jne.

Arvudega 1–12, vajadusel ka suuremate arvudega, tutvuvad lapsed igapäevatoimingutes, mängudes ja lauludes. Nii praktilises elus kui ka mängudes me liidame, lahutame, võrdleme, rühmitame ja järjestame suurusi, toetudes kõiges loendamisele. Näiteks laste loendamisel, lauakatmisel, mänguasjade sorteerimisel, käsitöös, aiatööl jne. Läbi tegevuste tutvuvad lapsed ka mõõtmise ja kaalumise ning erinevate mõõtudega, näiteks toiduvalmistamisel, aiatöös jm.

Orienteerumist ruumis ja ajas (parem, vasak, ees, taga, all, üleval, keskel jne) arendame teadlikult mängude abil, kasutades neid mõisteid igapäevaselt. Erilise tähelepanu all on parema ja vasaku poole õppimine. Ajalise orientatsiooni annavad kindel päeva-, nädala- ja aastarütm. Ajalist järgnevust esineb ka muinasjuttudes, salmides ja laste endi jutustustes oma juhtumistest. Ka rütmilised salmid ja laulud arendavad ajataju.

Sisemiselt aktiivseid kujutluspilte kutsuvad lastes esile juttude kuulamine, koos liigutustega esitatavad laulud ja luuletused, matkivad liikumismängud, lihtsad nukulavastused, lastevaheline vaba mäng, meisterdamine, joonistamine ja voolimine. Kõigi nende tegevuste pidev planeeritud läbiviimine lastega on õpetaja kohustuseks. Looduslikust materjalist lihtsalt kujundatud mänguasjad, mis ei ole detailselt viimistletud, panevad lapse aju tööle, nii et laps kujutab eseme puuduolevad osad enesele ette.

Loogiline mõtlemine areneb, kui lapsed saavad kogeda ja osaleda mõtestatud tegevustes. Nii saavad neile arusaadavaks seosed üksikute tegevuste ja

protsesside vahel, nad tajuvad põhjuseid ja mõistavad tagajärgi. Sellisteks ülevaatlikeks protsessitegevusteks on lasteaias kõik aiatööd külvist kuni saagini, mänguasjade meisterdamine, toiduvalmistamine ja majapidamistööd.

Mõtlemise liikuvus on otseses seoses lapse kehalise liikumisega. Ronimine, tasakaalu-harjutused, roomamine, pugemine, kiikumine, hüplemine – seda kõike peavad lapsed saama piisavalt teha nii toas kui ka õues, sest kõik need liikumisviisid arendavad lisaks füüsilisele võimekusele mõtlemisvõimet. Hea on organiseerida ka erinevaid liikumis-mänge ja ergutada matkima erinevaid liikumisvõimalusi. Loovale mõtlemisele, mõtete liikuvusele eelneb piltliku kujutlusvõime areng ja sellele omakorda fantaasia areng.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
- 2) rühmitab ühe nähtava omaduse järgi (värv, suurus);

- 3) leiab erinevate esemete hulgast üks ja palju.

3-4 aastane laps:

- 1) loendab viie piires;
- 2) võrdleb kahte eset suuruse, pikkuse järgi;
- 3) kompimise- veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid;

4-5 aastane laps:

- 1) loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5-ni;
- 2) järjestab esemeid suuruse, pikkuse jt. omaduste järgi;
- 3) leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid;
- 4) määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes (minu ees, minu taga jne.).

5-6 aastane laps:

- 1) loendab 10 piires, teab arvude rida 10-ni;
- 2) võrdleb hulki (rohkem, vähem);
- 3) järjestab 5 eset suurustunnuste järgi;
- 4) kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel.

6-7aastane laps:

- 1) võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt;
- 2) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust;
- 3) liidab ja lahutab 5 piires;
- 4) järjestab esemeid suuruse järgi (pikkus, kõrgus, laius jm);
- 5) järjestab tegevusi ja nähtusi ajatunnuse järgi;
- 6) orienteerub ruumis ja õuealal;
- 7) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- 8) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk vms);
- 9) tunneb enimkasutatavaid mõõtühikuid ja teab, kuidas neid kasutatakse;
- 10) tunneb erinevaid kujundeid ja oskab neid kirjeldada;
- 11) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- 12) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes.

5.5 Valdkond kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) on rikkaliku ja aktiivse tundeeluga;
- 3) arendab kunstiliste tegevuste läbi oma ilumeelt,
- 4) omab algatusvõimet ja tahet tegutseda;
- 5) vaatleb, kujutab, kujundab isikupäraselt ümbritsevat ja oma kujutlusmaailma;
- 6) kasutab materjale ja vahendeid sihipäraselt;

- 7) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 8) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;

Waldorfpedagoogikal põhinevas lasteaias ei ole kunstiga tegelemise eesmärgiks kasvatada lapsest kunstnikku, vaid pakkuda lastele võimalust saada oma kogemusi värvide jm kunstivahenditega, tajuda ilu ning tunda rõõmu ja rahulolu eneseväljendamisest.

Valdkonna Kunst sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete ja tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine.

Nõuded õpetajale:

- kujundada lastele harmooniline ümbrus, hoolitseda pidevalt ilu, puhtuse ja korra eest;
- tegeleda rühmas ise naudinguga kunstiliste tegevustega ja luua lastele võimalusi nende matkimiseks;
- planeerida ja lastega regulaarselt läbi viia kunstilisi tegevusi;
- huviga vaadelda erinevaid protsesse või objekte looduses ja rühmas, et äratada huvi ja tähelepanu nende vastu ka lastes;
- suhtuda alati positiivselt ja aupaklikult laste esimestesse loomingulistesse katsetustesse.

Matkides arendab laps välja ilutunnetuse – seepärast on ümbrusel lapse kunstikasvatases erakordselt suur mõju. Kõikjal peab valitsema harmoonia, alates lasteaia hoonest, rühmade sisustusest ja mööblist kuni valguse, värvi ja materjalideni. Õpetaja on rühmas ilu looja, kes katab laua, seab lilled, sätib mänguasjad jmt alati ilusasti oma kohale. Hea on kasutada ruumide kaunistamisel ka tunnustatud kunstnike töid. Väga vajalik on koos lastega rõõmustada saavutatud ilu ja korra üle meie ümber.

Kunstilised tegevused, nagu maalimine, voolimine ja meisterdamine äratavad lastes sisemise aktiivsuse ja loomerõõmu, mida tuleb igati toetada, abistades lapsi tehnilistes küsimustes. Kunstilistes tegevustes väljendavad lapsed enda tundeid ja kogemusi, andes neile individuaalse vormi. Laste tööõõmu, eneseväljendussoovi ja -julguse suurendamine eeldab, et kasutatavad kunstivahendid on kvaliteetsed ja eakohased. Waldorflasteaias puutuvad lapsed neis tegevustes kokku ja tunnetavad paljusid erinevaid looduslikke materjale ja nende omadusi, mille kaudu arenevad laste vormi- ja värvitaju. Värvidega tegelemine kutsub julgelt katsetama ja kujundab lapse emotsioone. Mida mitme- kesisemate materjalide, vormide ja nende omadustega lapsed kokku puutuvad, seda laiema pildi nad maailmast saavad.

Loodus on meie esimene harmoonia õpetaja. Lastes äratatud tähelepanelik vaatlusoskus õpetab ümbrust märkama ja asju enda jaoks avastama ning annab ka inspiratsiooni loominguks ja mänguks.

Kunstilised tegevused avavad laste kõige sügavama individuaalsuse, nende hingelise ja kehalise hetkeolukorra. Seepärast peab õpetaja suhtuma laste kõikidesse kunstitöodesse alati positiivselt ja suure respektiga, innustades lapsi uuteks katsetusteks. Laste kunsti-

katsetustesse tuleb suhtuda nii, et need on iseloomult enam protsess kui lihvitud lõpptulemus, mille juures avanevad laste arenevad minad. Seepärast soovitame laste töid lasteaia kaunistamise eesmärgil mitte üles riputada. Lapse arengu kirjeldamisel on aga lapse kronoloogiliselt korrastatud kunstikatsetused väga kõnekaks materjaliks.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) tõmbab erineva suurusega jooni ja kritseldab;
- 2) mudib ja tükeldab voolimismaterjali, vajutab tekkinud tükikesi alusele, võtab uuesti lahti, liidab uuesti suuremateks tükkideks.

3-4 aastane laps:

- 1) joonistab kriipse (horisontaalseid ja vertikaalseid) ning täppe;
- 2) joonistab ringi, mille sees on üks või enam täppi;
- 3) joonistab ringi, millest suunduvad kiired väljapoole;
- 4) voolib, hoiab pliiatsit;
- 5) lõikab kääridega;
- 6) tutvub maalimisvahenditega ja võimalustega.

4-5 aastane laps:

- 1) joonistab ringi, mille sees on rist (s.o. mina-märk);
- 2) joonistab peajalgse inimese, kellel jalad ripuvad;
- 3) joonistab horisontaaljooni (justkui ribad);
- 4) voolib ja rullib voolimismaterjali iseseisvalt;
- 5) lõikab paberist ribasid;
- 6) loputab ja kuivatab pintslit kasvataja ning suuremate laste eeskujul.

5-6 aastane laps:

- 1) joonistab mitme kuu vältel samu pilte (korduselement toetab eeterkeha);
- 2) joonistamisel muutub pildifaktuur tihedamaks;
- 3) joonistab sakkidega pilte (nt. kroon, loss) seoses hammastevahetusega;
- 4) joonistab pea, keha ja jäsemetega inimese ebaproportsionaalselt;
- 5) jutustab maalimise, voolimise ja voolimise juures oma fantaasiatest;
- 6) muudab voolimismaterjali kuju seda pigistades ja vajutades;
- 7) kasutab maalides vahendeid sihipäraselt, oskab koristada oma töökohta.

6-7aastane laps:

- 1) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades oma meeleolusid ja fantaasiaid;
- 2) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid materjale ja vahendeid;
- 3) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- 4) kasutab materjale ja vahendeid sihipäraselt ja säästlikult;

- 5) tunneb rõõmu saavutatud korra ja ilu üle meie ümber ja oskab seda ka ise luua;
- 6) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- 7) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- 8) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest.

5.6 Valdkond muusika

Õppe- ja kasvatustöö eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 5) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna Muusika sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Nõuded õpetajale:

- positiivse õhkkonna loomiseks kasutada loovalt muusikat erinevates päevategevustes;
- laulmisoskus on väga soovitatav, kusjuures väikelastele on eakohane kõrgelt laulmine;
- soovitatav on ka mõne lihtsa pilli mängimise oskus;
- suhtuda positiivselt laste muusikalistesse katsetustesse, julgustada ja innustada lapsi rõõmuga laulma ja tantsima.

Muusikalise tegevusega lasteaias püüame tuua muusika kui elu harmoniseeriva elemendi igapäevaellu. Püüame kujundada lastes positiivset suhtumist muusikalisse tegevusse, rikastades laste tundeelu muusikaliste elamustega; õpetame lapsi muusikat kuulama, laulma, mängima lihtsatel pillidel, liikuma ja tantsima muusika ja laulu saatel ning julgustame neid end muusika toel vabalt ja loovalt väljendama, arendades sel moel esinemisjulgust.

Muusikaliste tegevustega (laul, pillimäng, tants) loome rühmas ja ühistegevustes rõõmsa meeleolu. Näiteks annab õpetaja lastele mänguaja lõppemisest ja koristamise algusest teada kindla lauluga, mis suunab lapsed sujuvalt ja sõbralikult ühelt tegevuselt teisele. Niisugused temaatilised laulukesed toimivad lastele üleminekutel ühelt tegevuselt teisele korrastava ja ühendava elemendina ning väldivad tegevuseta ootamist ja pidevaid meeldetuletamisi.

Lastelaule laulame hommikuringis iga päev mitme nädala vältel vastavalt aastaegadele, samuti mängime ringmänge ja tantsime. Nii saavad lapsed igapäevaselt koos õpetajatega muusikast rõõmu tunda.

Huvi ja rõõm muusikast kandub lasteni ainult õpetajate endi vaimustuse läbi, kui nad suhtuvad muusikasse kui igapäevaelu loomulikku osasse. Muusikalise vahendajana on õpetajal vaja peale eeskuju pakkuva hääle, rühi ja muusikaliste oskuste ka loomingulist fantaasiat ja oskust kasutada muusikalisi tegevusi kogu päeva jooksul. Repertuaari valikul tuleks arvestada lisaks aastajale muusikalise materjali ea- ja jõukohasust lastele, kunstilist väärtust, rahvatraditsioone ja laste huvi.

Pentatooniline helikeel on eelkooliealistele lastele kõige sobivam ja arengut toetavam. Liikumine muusika saatel erinevate tundevarjunditega, tantsimine ja ringmängud äratavad lastes kujutluspilte ja erinevaid tundeid.

Rütmiline liikumine muusika saatel mõjub erinevates tempodes laulude, liisusalmide jmt saatel lastele alati korrastavalt, toetades keha, motoorika ja aju arengut.

Elamus vaikusest ja mitmesugused kuulamismängud on headeks vahenditeks laste tähelepanu ning keskendumisvõime äratamiseks.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) mängib lihtsamaid ringmänge;
- 2) tunneb huvi pillide vastu;
- 3) suudab lühikest aega kuulata muusikapala.

3-4 aastane laps:

- 1) laulab kaasa laule;
- 2) osaleb meelsasti erinevates muusikalistes tegevustes;
- 3) mängib iseseisvalt mitmesugustel lastepillidel (triangel, metallofon, linnuvile jne.).

4-5 aastane laps:

- 1) laulab loomuliku häälega;
- 2) esitab laule rühmaga samas tempos;
- 3) laulab peast teistega koos õpitud laule ja laulumänge.

5-6 aastane laps:

- 1) suudab laulda laulu ja teha lauluga seotud liigutusi samaaegselt;
- 2) mängib rütmisaateid lastelauludele;
- 3) teab peast mitmeid laste- ja rahvalaule.

6-7aastane laps:

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;

- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii teistega koos kui ka üksi;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata;
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 5) eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi;
- 6) mängib õpitud lauludele ja muusikapaladele lihtsaid kaasmänge;
- 7) mängib lastepillidel;
- 8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

5.7 Valdkond liikumine

Õppe- ja kasvatustöö eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna Liikumine sisu:

- 1) põhiliikumised;
- 2) liikumismängud;
- 3) tants ja rütmika;
- 4) teadmised ja oskused liikumisest ja liikumisohutusest.

Nõuded õpetajale:

- äratada huvi aktiivse liikumise vastu;
- olla oma mõttekate, rahulike ja üheselt mõistetavate liigutustega lastele eeskujuks;
- hankida rühmaruumi ja mänguväljakule võimalikult mitmekesiseid laste liikumist arendavaid vahendeid;
- olla leidlik laste suunamisel mõtteka kehalise tegevuse juurde, juhul kui laste hulgas on tekkinud arutu jooksmine ja rabelemine.

Waldorfpedagoogikal põhinevas lasteaias on liikumine integreeritud erinevatesse õppe- ja kasvatustegevustesse, kuna liikumine on lapse tegevuse ja mängude loomulik osa. Laps õpib suhtlema ja ümbritsevat maailma tunnetama aktiivselt tegutsedes. Lapse loomulik liikumisaktiivsus kasvab alates 3.-4. eluaastast, saavutades maksimumi nooremas koolieas. Liikumises on elu ja seda tuleb kasvavale lapsele võimalikult palju erinevates variantides võimaldada. Igapäevases elus ei tohiks lapse initsiatiivi, liikumis- ja tegutsemisaktiivsust takistada, vaid õpetaja peaks suunama teda pidevalt mõtestatud tegevuste juurde.

On hea lasta lapsel palju iseseisvalt tegutseda. Lapse oma tegevustes ja mängudes on rohkelt erinevaid liikumisviise, liigutusi ja asendeid. Koolieeliku baasmotoorsed liikumised ja liigutused ei vaja lasteaias spetsiaalselt korraldatud õpetamist, küll aga võimalust vabalt harjutamiseks. Tegevuste regulaarsel mitmekesisel kordamisel kujunevad liigutusoskused, arenevad liikumisosavus ja teised kehalised võimed: vastupidavus, jõud, osavus, kiirus, tasakaalutunnetus jne.

Mõttekas kehaline tegevus mängides ja töötades koos heaolutundega on terve keha väljaarenemise vältimatu tingimus. Eelkoolieas areneb esmajoones keha, millest kasvavad välja kõik edaspidised oskused ja võimed. Last ümbritsevad meeleolud tungivad kogu väikelapse kehalisusest läbi ja jätavad sinna jälje. Seepärast on turvatunne ja rõõm lasteaialapse normaalseks arenguks hädavajalikud. Liikumisest selle erinevates vormides koosneb kogu lasteaiapäev. Järgnevalt vaatleme nende erinevaid avaldumisvorme.

Omavahelistes mängudes on lapsed aktiivsed ja tegutsevad oma võimete piiril suure innuga – just selliseid olukordi tuleb lastele luua. Lapsi, kes ei oska mängida, peaksid õpetajad mängima suunama ja õpetama, mängides koos nendega.

Tasakaalu, keskendumisvõimet, osavust, jõudu, koordineerimist, kiiret reageerimist, julgust jne saavad lapsed igapäevaselt arendada õues erinevate turnimisriistade peal, samuti looduses turnides.

Sportivahendeid (pallid, hularõngad, hübitsad, jalgrattad jne) saavad lapsed kasutada erinevates mängudes. Kindlaid arendavaid liikumisi, nagu roomamine, tagurpidikõnd, hüplemine jms kasutab õpetaja teadlikult erinevates mängudes.

Peenmotoorikat, mis on otseses seoses aju arenemisega, arendavad kõik käelised tegevused (käsitöö, maalimine, voolimine, meisterdamine jne), käte abil tehtavad tööd (aiatöö, küpsetamine, riivimine, lõikamine jne) ning mängulised salmid ja laulud koos sõrmede rütmiliste liigutustega. Laste peenmotoorika järjepidev teadlik arendamine on waldorflasteaia üks prioriteete.

Töötamine koos täiskasvanutega igapäevatoimingutes on samuti kehaliselt pingutust ja teatud vilumusi nõudev tegutsemine. Riisumine, kaevamine, lauakatmine, vaibakloppimine jne – kõik need tegevused nõuavad jõudu, osavust ja püsivust ning arendavad ühistöödena ka laste sotsiaalsed oskusi.

Liikumismängudel on lastele otsene kasvatuslik mõju, kuna ühisreeglitega mängudes õpivad lapsed hindama oma oskusi ja võimeid, kogevad erinevaid emotsioone ja õpivad neid valitsema, kaaslastega arvestama ning omandavad kõlbelisi põhimõtteid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

Kuni 3 aastane laps:

- 1) püüab matkida täiskasvanu tegevusi;
- 2) omab kõnni- ja jooksuoskusi;
- 3) viskab palli.

3-4 aastane laps:

- 1) suudab matkida täiskasvanu tegevusi;
- 2) kõnnib kikivarvul;
- 3) püüab ja viskab palli;
- 4) omab viskamise ja tasakaalu omadusi;

4-5 aastane laps:

- 1) oskab nõõpida ja sõlme teha;

- 2) sooritab harjutusi vabalt, kergelt, rütmiliselt;
- 3) pörgatab suurt palli;
- 4) kõnnib poomil või kitsal pingil;
- 5) seisab ja hüppab ühel jalal.

5-6 aastane laps:

- 1) seisab toeta ühel jalal;
- 2) hüppab ühel jalal;
- 3) hüpleb harki-kokku;
- 4) hüppab hüppenõoriga

6-7aastane laps:

- 1) on kehaliselt aktiivne ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- 3) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides oma tegevusteks
- 4) sobivad paigad ja vahendid;
- 5) sooritab liikumisi pingevabalt, koordineeritult ja rütmiliselt;
- 6) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 7) matkib täiskasvanut füüsilise liikumise sooritamisel;
- 8) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (kelgud, suusad, jalgratas jne);
- 9) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- 10) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliigutusi.

6 LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

Lapse arengu eeldatavate tulemuste kirjeldamisel vanuste lõikes on lähtutud üldoskustest ja valdkondade eeldatavatest õppetulemustest.

6.1 Kolmeaastased lapsed

Mänguoskused

- mängib eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rü hmale
- mängib omal algatusel iseseisvalt kuni 15 min , on suuteline mängu keskenduma
- kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi lihtsas rollimängus

Tunnetus-ja õpioskused

- plaanib ja organiseerib osaliselt oma tegevusi
- tegutseb ka omaette, täiskasvanu osaluseta
- tunneb end ära peegli ees
- kasutab minakeskset kõnet

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- tahab olla iseseisev
- paneb (vajadusel abiga) selga ja võtab seljast jope, kampsuni, sokid jm. vajab abi nõõpide, paelte, lukkude puhul
- meeldetuletamisel tänab, palub, tervitab
- küsib wc-sse, tuleb toime kõrvalise abiga
- peseb ja kuivatab käsi ja nägu
- ütleb küsimise korral oma eesnime
- saab aru lihtsamatest rühma käitumise reeglitest
- oskab lohutada haiget saanud sõpra

Valdkond MINA JA KESKKOND

- 1) ütleb küsimise korral oma ees-ja perekonna nime
- 2) vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk
- 3) teab helkuri kasutamise vajalikkust
- 4) oskab nimetada erinevaid ilmastiku nähtusi (sajab lund, vihma jne) 5) oskab panna prügi nii ruumis kui looduses prü gikasti
- 5) nimetab toiduaineid
- 6) oskab nimetada lille, puud
- 7) oskab näidata looma ja linnu kehaosi

Valdkond KEEL JA KÕ NE

- 1) on omandanud põhilise osa keele häälikutest ja grammatilisest struktuurist, kõneleb seostatult, kasutades keele grammatilisi vorme

- 2) osaleb dialoogis
- 3) oskab vastata küsimustele: Kus? Mida teeb?
- 4) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust
- 5) kommenteerib enda ja /või kaaslase tegevust 1-2 lausega

Valdkond MATEMAATIKA

- 1) asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale
- 2) rühmitab esemeid ühe tunnuse (värv, kuju, suurus) alusel hulgaks
- 3) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur - väike, peenike – paks, pikk- lühike)
- 4) loendab nelja piires ja tunneb arvude rida 4-ni

Valdkond KUNST

- 1) hoiab rasvakriiti, pliiatsit pöidla ja sõrmega, mitte rusikaga
- 2) kasutab mitmesuguseid töövahendeid: pintsel, pliiats, kriit, jm
- 3) veeretab, mudib ja venitab savi ning plastiliini
- 4) leiab samasuguse vormi ja värviga eseme

Valdkond MUUSIKA

- 1) oskab muusika saatel sooritada matkivaid liigutusi
- 2) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule
- 3) püüab õpetajaga kaasa laulda

Valdkond LIIKUMINE

- 1) kõnnib trepist üles ja alla
- 2) viskab täiskasvanule palli, lööb seisvat palli jalaga
- 3) kõnnib paaris
- 4) kõnnib üle takistuse
- 5) roomab koordineeritult käte-ja jalgade abiga
- 6) sooritab põhiliikumisi
- 7) teeb harjutusi ettenäitamise järgi ühises tempos õpetaja ja kaaslastega
- 8) matkab õpetaja ja lapsevanemaga
- 9) mängib kaasa 1-2 reeglina kõnni-ja jooksumänge

6.2 Nelja- aastased lapsed

Mänguoskused

- mängib sageli koos 2-3 lapsega
- mängides jagab mänguasju ja kooskõlastab mängutegevusi
- laps tunneb rõõmu mängust ja on suuteline mängule keskenduma
- järgib mängureegleid ja suudab tuttavate mängude reegleid kaaslastele seletada
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja kokkuleppeid sõlmida
- Tunneb võidust rõõmu ja suudab juba ka kaotusevalu taluda

Tunnetus-ja õpioskused

- suudab osaleda rühma ühistööde teostamises
- järgib lihtsaid reegleid
- plaanib minakeskse kõne abil tegevust ja lahendab probleeme
- saab aru mõistatustest ja lihtsamates piltlikest võrdlustest
- räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus. 6) fantaseerib

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- paneb jalanõud ise õigesti jalga
- tuleb toime riietumisega, vajadusel palub abi
- lõpetab ebasobiva käitumise ühe meeldetuletuse peale
- palub ja tänab, kasutades sõnu “palun”, “tänan”, “aitäh”
- tahab olla iseseisev
- peseb ja kuivatab käsi ilma abita
- tuleb toime tualetis, vajadusel julgub abi paluda
- korrastab vajadusel mängu ja töökoha
- räägib tunnetest, väljendab oma seisukohti ja mõtteid
- püüab vahel teisi abistada ja lohutada
- naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust
- aktsepteerib reegleid, muutusi

Valdkond MINA JA KESKKOND

- 1) nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud
- 2) teab aastaegade kaasnevaid muutusi
- 3) teab, et inimene saab talvel linde ja loomi aidata
- 4) teab valgusfooride tulede süttimise järjekorda ja teab nende tähendusi
- 5) teab sebra tähendust
- 6) teab helkuri kasutamise vajalikkust
- 7) teab eriotstarbeliste sõidukite (kiirabi, politsei, tuletõrje) ülesandeid
- 8) eristab ja nimetab ööd ja päeva

Valdkond KEEL JA KÕNE

- 1) oskab öelda ees – ja perekonnanime
- 2) kasutab 3-5 sõnalisi lauseid
- 3) jutustab kahe-kolme lausungiga lihtsa jutukese läbielatud või nähtud sündmusest 4) mõistab täiskasvanu poolt jutustatud teksti
- 4) mõistab ja kasutab lihtsamaid üld-ja liiginimetusi (loomad, sõidukid jne)
- 5) eristab häälikut häälikute reas

Valdkond MATEMAATIKA

- 1) määrab enda asukoha teiste laste seas (all, peal, ees, sees, taga)
- 2) määrab paremat ja vasakut poolt
- 3) saab aru võrdlusastmest (ilus, ilusam, kõige ilusam; suur, suurem, kõige

- 4) suurem) 4) sorteerib esemeid rühmadesse ühe tunnuse järgi (värv, kuju, suurus)
- 5) nimetab ringi, ruutu, näeb ja leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast
- 6) loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5ni

Valdkond KUNST

- 1) kleebib detaile, kujundeid
- 2) rebib paberist soovitud kujundeid
- 3) hoiab pliiatsit, kriiti, pintslit õigesti käes
- 4) kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks, võtab pintslile soovitud koguse värvi ja loputab pintsli enne järgmise värvi võtmist
- 5) käsitseb iseseisvalt voolimismaterjali, veeretab kuule, vorstikesi, pätse
- 6) nimetab ja tunneb põhivärve (punane, kollane, sinine, roheline, must, valge)

Valdkond MUUSIKA

- 1) oskab kasutada löökpille: kõristid, kõlapulgad, tamburiin jms
- 2) laulab vabalt voolava häälega
- 3) alustab, lõpetab laulu teistega üheaegselt
- 4) liigub vastavalt muusika iseloomule
- 5) liigub ringis üksi, paaris
- 6) kasutab lihtsaid tantsuelemente (galopp, sulghüpped)
- 7) kordab liisusalme ja luuletusi
- 8) osaleb meelsasti laulumängudes

Valdkond LIIKUMINE

- 1) sõrmemängu ajal liigutab iga sõrme
- 2) kõnnib ja jookseb kooskõlastatud käte ja jalgade liikumisega
- 3) kõnnib tasakaalupingil
- 4) ronib varbseinal vahelduva sammuga
- 5) viskab palli paaris
- 6) hüppab paigalt kaugust
- 7) teeb kukerpalli
- 8) sooritab koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi

6.3. Viieaastased lapsed

Mänguoskused

- arvestab mängureegleid ühistes mängudes
- mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevust teiste laste tegevusega, kasutab erinevat rollisuhtlust
- osaleb erinevates mänguliikides
- tunneb võidust rõõmu ja suudab taluda kaotusevalu 5)algatab ise mängu ja arendab mängu edasi
- kasutab mängus loovalt erinevaid vahendeid

Tunnetus-ja õpioskused

- plaanib oma tegevusi, seab eesmärged, üritab alustatud tegevust ka lõpetada
- räägib olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus
- keskendub huvipakkuvale tegevusele juba 20-30 min
- korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, oskab reegleid selgitada

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- tuleb toime riietumisega: nõõbid, lukud
- söömisel kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust
- arvestab elementaarseid viisakusreegleid, palub andeks
- oskab avalikus kohas käituda
- oskab teha eakaaslastega koostööd
- tunnustab nii enda kui teiste edu
- on omandanud peamised hügieenireeglid ja korraharjumused, tuleb abita toime tualetis
- sööb kiirustamata
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
- hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid

Valdkond MINA JA KESKKOND

- 1) teab oma ees- ja perekonnanime, aadressi, vanemate ja õdede-vendade nimesid
- 2) teab oma rahvust, oma keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid
- 3) oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid
- 4) nimetab tervist hoidvaid tegevusi
- 5) nimetab toiduaineid, mida tuleb iga päev süüa
- 6) selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna ning tundmatuid asju ei puutuda
- 7) oskab nimetada kõiki aastaaegu ning neid iseloomustada
- 8) mõistab, miks on vaja istutada puid ja taimi
- 9) teab, kuidas sõiduteed ületada
- 10) teab lapse jaoks vajalike liiklusmärkide tähendust
- 11) loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid
- 12) oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad

Valdkond KEEL JA KÕ NE

- 1) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid
- 2) moodustab grammatiliselt õigeid lauseid
- 3) suudab määrata hääliku olemasolu sõnas
- 4) suudab jutustada 3 – 5 lausungiga sündmustes oma elus, nähtud või kuulnud jutus
- 5) jutustab ümber lihtsama kuulnud muinasjutu
- 6) tunneb ja kirjutab mõningaid tähti ja kirjutab oma nime
- 7) teab peast liisusalme ja luuletusi

Valdkond MATEMAATIKA

- 1) järjestab esemeid pikkuse, laiuse, kõrguse järgi

- 2) oskab näha ja nimetada 3-5eseme ühist tunnust
- 3) oskab kasutada ajamõisteid (eile, täna, homme)
- 4) nimetab vähemalt 8 värvust
- 5) järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- 6) näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast
- 7) võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on- rohkem kui/vähem kui

Valdkond KUNST

- 1) kasutab osavalt töövahendeid: pintsel, pliiats, kriit
- 2) voldib, kleebib lihtsaid kujundeid, voolib kujukesti
- 3) maalib äratuntavalt esemeid, loomi, taimi, katab kaunilt kogu paberi
- 4) joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm, räägib oma pildi kohta loo

Valdkond MUUSIKA

- 1) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele või aeglustumisele
- 2) laulab ilmekalt, puhta intonatsiooniga
- 3) õppeaasta lõpuks laulab iseseisvalt aasta jooksul õpitud laule
- 4) kuulab muusikat ja oskab seda iseloomustada (lõbus, kurb, kõrge, madal jne)
- 5) mängib raskemaid rütmipille

Valdkond LIIKUMINE

- 1) kasutab põhiliikumisi aktiivses kehalises tegevuses ja mängudes
- 2) valitseb oma keha ning sooritab tasakaalu, painduvust, osavust arendavaid harjutusi
- 3) seisab ja hüppab ühel jalal, kõnnib päkal, kannal, jala sise- ja välisküljel
- 4) mängib mitme rolliga liikumismänge
- 5) õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise
- 6) kasutab spordi – ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt
- 7) oskab liikumises kasutada raskemaid elemente: ees ja külgalopp, hüpaksamm

7 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

Lapse arengu jälgimine, analüüsimine ja hindamine on osa lasteaia õppe- ja kasvatusprotsessist. Lasteaiaõpetajad jälgivad lapsi nii igapäevatoimingutes, vabas mängus kui ka täiskasvanute poolt suunatud tegevustes.

Õpetajad tutvustavad lapsevanematele lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust lasteaias, selgitavad välja lapsevanemate seisukohad ja ootused oma lapse arengu suhtes ning annavad lapsevanematele tagasisidet lapse arengu kohta.

Lapse vastuvõtmisel lasteaeda täidab lapsevanem ankeedi lapse senise arengu ja harjumuste kohta. Lisaks ankeedile viivad õpetajad ühe kalendrikuu jooksul, alates lapse lasteaias käimahakkamisest, lapsevanematega läbi täiendava vestluse, millega püütakse jõuda lapse individuaalsuse sügavamale mõistmisele ja aidata kaasa lapse arengu toetamisele parimal moel.

Lapse arengu hindamisel on plaanis kasutada kõige enam vaatlusmeetodit. Kehalise arengu hindamisel vaadeldakse eelkõige lapse üld- ja peenmotoorikat: koordineerimist, kõndi, rühti, tasakaalu, painduvust, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskust ning jõudu ja vastupidavust.

Vaimse arengu hindamisel vaadeldakse lapse psüühiliste protsesside ja kujutluste ning õppimise alusoskuste arengut: tähelepanu, keskendumisvõime, mälu, mõtlemine, matemaatilised oskused jm. Suurt tähelepanu pööratakse kõne arengule ja väljendusoskusele, jälgides lapse kõne kujunemist, kasutamist, mõistmist ning sõnavara.

Sotsiaalse arengu hindamisel vaadeldakse lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega, kollektiivis olemise oskust, lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut, iseseisvust ning toimetulekuoskusi, samuti emotsioonide kontrollimise ja väljendamise oskust, mis on tihedalt seotud kollektiivis kohanemisega. Vaadeldakse ka lapse kõlbelist ja esteetilist arengut, enesehinnangut, tahte arengut ja püüdluse taset.

Lisaks vaatlusele on plaanis kasutada laste kunstilis-praktiliste tööde analüüsi, milleks kogutakse iga lapse joonistused ja maalid tema individuaalsesse mappi. Suurt tähelepanu pööratakse laste joonistuste analüüsimisele, kuna lapse joonistustes väljendub lapse üldine arengutase, hingelaad ja teadvus enesest.

Üks kord õppeaasta jooksul on kavas läbi viia laste individuaalsed arenguvestlused, milles osalevad võimaluse korral lapse mõlemad vanemad ning kõik õpetajad. Arenguvestlus on lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate vaheline usalduslik, hästi ettevalmistatud kohtumine, mille käigus vesteldakse omavahel sõbralikus ja usalduslikus õhkkonnas häirimatult lapse arengu üle. Arenguvestluse eesmärgiks on lapse arengu iseärasuste teadvustamine nii lapsevanematele kui ka õpetajatele ning vestluse osapoolte tunnustamine edasiseks tegevuseks lapse arengu nimel.

Lapse arenguvestluse kohta koostame protokollid, milles kajastatakse kirjalikult lapse arengut, lähtudes lapsest enesest, väärtustades tema poolt saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengule hinnangu andmisel lähtutakse "Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas" toodud 6-7aastase lapse arengu eeldatavatest tulemustest ning waldorfpedagoogikas lapse kooliküpsuse tunnustena välja toodud kriteeriumidest, millised on esitatud ka käesolevas õppekavas. Lähtuvalt "Isikuandmete kaitse seaduses" sätestatud tingimustest ei sisalda lapse arenguvestluse

protokoll delikaatseid isikuandmeid lapse ega tema perekonna kohta, vaid põhilisi seisukohti lapse arengu suhtes, milleni vestluse käigus jõuti.

Õppeaasta jooksul fikseerivad õpetajad iga lapse arengu „Lapse arengu hindamise ankeedis”. Lisaks analüüsib õpetajate kolleegium iga last välise vaatluse põhjal (vaimne vaatlus), mille kohta täidetakse ankeet lapse välise vaatluse kohta, saamaks objektiivset pilti konkreetse lapse kohta ning seadmaks eesmärgi lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanematega.

7.1 Laste kooliküpsuse hindamine

Laste arengu analüüsimisel ja hindamisel pööraatakse suurt tähelepanu laste kooliküpsuse kujunemisele. Lisaks käesolevas õppekavas eespool esitatud 6- 7aastase lapse üldoskustele ja õppe-kasvatustöö valdkondade osaoskustele lähtutakse waldorflasteaias õppekava läbimisel lapse kooliküpsusele hinnangu andmisel reast kriteeriumidest, millised on aluseks lapse edasiste õppimisvõimetele koolis.

Lapse **füüsilises arengus** peame oluliseks järgmisi tunnuseid ning võimeid:

- käsivarred ja jalad on pikemakssirgumisest salenenud;
- parema käe sõrmeotsad ulatuvad puudutama üle pea vasakut kõrva ja vastupidi;
- rinna ja kõhuõõne vahel omandab selgemaid piirjooni talje, kõht on lamenenud;
- pea, keha ja jäsemete proportsionaalne vahekord meenutab üha enam täiskasvanut;
- hammastevahetus on alanud;
- säilitab oma tasakaalu nii seistes kui liikumisel;
- oskab käsitseda mängu- ja spordivahendeid:
- suudab ühe käega visata palli ja kahe käega kinni püüda;
- veeretada rõngast, tiirutada hüpitsat ja hoonööri, hüpitsaga hüpata;
- suudab hüpata ühel jalal ette, taha, paremale, vasakule;
- suudab kikärvul kõndida ja seista;
- suudab sõrmedega osavalt peenemaid töid teha (nt meisterdada, põimida, helmeid nõõrile lükkida);
- suudab oma käsi ja jalgu tahtlikult paigale sundida;
- valitseb oma keha liigutusi ja liikumisi sõrme- ja varbaotsteni erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis, maastikul kui ka tänaval – st keha on valmis kujunenud ja mõte vaba, mis tagab lapsele valmisoleku koolitööks; sealhulgas käelises arengus laps:
- joonistab (oma kodumaja, puu ja inimese) õigete proportsioonidega;
- suudab joonistada profiili;
- joonistab humoorikaid pilte;
- suudab joonistamisel kujutada asju osaliselt;
- joonistamisel ja maalimisel täidab meelsasti kogu pildi värviga;
- armastab kujundada mustreid;
- lõikab kääridega.

Hingelis-vaimses arengus:

- osa kasvujõududest on metamorfeerunud mõtlemisjõuks;
- mõtlemises tekib abstraherimisvõime, millel põhineb mõistete ja selgelt piiritletud kujutluste moodustamine;
- huvitundmine õppimise vastu;
- võime oma mälu tahtlikult juhtida, sh jutustada nt paar päeva tagasi kuulnud muinasjuttu;
- nõrgenenud matkimisvõime asemele kujuneb suutlikkus teadlikult õppida;
- suudab olla iseendas ehk keskenduda;
- mõtlemine, kõnelemine ja liikumine suudavad koos toimida;
- teab arvude 1-12 järjestust edas- ja tagurpidi;
- teeb pilguga haaramise või loendamise teel kindlaks esemete arvu, vastab küsimusele "Mitu on?"
- liidab ja lahutab 5 piires; sealhulgas verbaalses arengus laps:
- suudab lugusid täislausetega ümber jutustada;
- hääldab kõiki häälikuid õigesti, kõne on selge ja arusaadav;
- suudab laulda;
- oskab kõnes väljendada kõike vajalikku;
- oskab kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi;
- oskab edasi anda oma mõtteid, selgitada olukordi, arutleb, näeb põhjuse ja tagajärje seoseid;
- teab peast õpitud luuletusi ja laule;
- oskab sobivate sõnadega selgelt väljendada oma mõtteid, küsib tundmatu sõna tähendust.

Sotsiaalses arengus laps:

- suudab kohaneda suure lastekollektiiviga;
- käitub üldtunnustatud käitumisnormide kohaselt;
- kontrollib oma emotsioone;
- tajub ja mõistab teiste arvamusi;
- arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega;
- säilitab positiivsed suhted eakaaslastega;
- soovib ja julgeb suhelda täiskasvanutega;
- suudab reageerida õpetaja korraldustele ning tahtlikult kuulata;
- suudab tahtlikult osaleda ühistegevustes ning on suuteline suhteliselt kestvaks tahtepingutuseks;
- seab endale eesmärged, tegutseb sihipäraselt ja püüab oma tegevused lõpuni viia;
- küsib vajadusel abi täiskasvanutelt või kaaslastelt;
- suudab osa võtta tähtsamatest majapidamistöedest (lauda katta, nõusid pesta ja kuivatada, põrandat ja tolmu pühkida);
- oskab ise riietuda, väiksemaid nõõpe ning haake avada ja kinni panna ning kingapaelu siduda;
- on eakohastes tegevustes algatusvõimeline ja iseseisev.

Hinnangu lapse kooliküpsusele annavad kooliminekule eelneval kevadel lapse rühma õpetajad koostöös lapse vanemate ja võimalusel kaasates antroposoofilist meditsiini praktiseeriva arsti.

8 ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Lasteaia õpetajate kolleegium annab iga õppeaasta lõpul käesolevale õppekavale hinnangu ning viib vajadusel sisse uuendused ja täiendused, mis tulenevad jõustunud uutest õigusaktidest või lasteaia enese töökorraldusest. Heaks kiidetud õppekavamuudatused kinnitatakse Tartu Vaba Waldorfkooli juhatuse poolt.

Kinnitatud Tartu Vaba Waldorfkooli Seltsi juhatuse koosolekul 21.02.2022